Hallituksen esitys päästökauppalaiksi sekä laiksi biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain 2 ja 33 §:n muuttamisesta

Eleonoora Eilittä

14.11.2023

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Tausta

- Vuodesta 2005 lähtien toiminut EU:n päästökauppa on keskeisin EU:n laajuinen politiikkatoimi kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Nykyinen päästökauppa kattaa noin 40 % EU:n päästöistä.
- Päästökauppadirektiivi uudistettiin osana 55-pakettia, jonka tavoitteena varmistaa sektorilainsäädännön olevan linjassa EU:n ilmastolaissa vuodelle 2030 asetetun, vähintään 55 prosentin päästövähennystavoitteen ja vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitteen kanssa.
- Päästökaupan päivitetty päästövähennystavoite on 62 prosenttia vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta.
- Prosentuaalisen tavoitteen korotuksen lisäksi ohjausvaikutusta tehostettiin mm. soveltamisalaa laajentamalla ja ilmaisjakoa tehostamalla.
- Direktiivin päivitykset yleisen päästökaupan (ETS1) osalta tulee olla voimassa kansallisesti 1.1.2024.
- Päästökauppadirektiiviin sisältyy myös uusi polttoaineen jakelun päästökauppa (ETS2) joka toimeenpannaan myöhemmin (31.6.2024 mennessä)

Tavoitteet

- Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi päästökauppalaki ja kumotaan voimassa oleva päästökauppalaki ja lentoliikenteen päästökaupasta annettu laki.
- Lailla pantaisiin osaltaan täytäntöön muutettu päästökauppaa koskeva direktiivi laitosten, meriliikenteen ja lentoliikenteen päästökaupan osalta sekä CORSIA:n hyvitysjärjestelmääkoskevat säännökset ja uuden päästökaupan (ETS2) vuoden 2024 raportointivelvoite.
- Uuden lain myötä poistettaisiin vanhentunutta sääntelyä sekä lain rakennetta selkeytettäisiin.
- Uudistuksella ajantasaistettaisiin säännöksiä sekä huomioitaisiin direktiivin soveltamisalan laajennuksen myötä tarvittavat muutokset hallintoon ja ohjaukseen.
- Keskeisimmät uudistukset koskevat direktiiviin perustuvaa soveltamisalan laajennusta sekä maksutta jaettavien päästöoikeuksien määriä ja ehtoja.

Arkkitehtuuri vuoteen 2030 saakka

Päästökauppasektori

YLEINEN PÄÄSTÖKAUPPA:

- Yli 20 MW:n energiantuotantolaitokset + opt-in pienemmät
- Suuret teollisuuslaitokset mm. metalli, metsä- ja kemian sektoreilta
- EU:n sisäinen lentoliikenne

Tulevat muutokset:

ULOS SOVELTAMISALASTA:

- Lähes täysin biomassaa käyttävät laitokset

SISÄÄN SOVELTAMISALAAN:

- Meriliikenne
- Jätteenpoltto asteittain
- Soveltamisalalla toimivat päästöttömät laitokset

Taakanjakosektori

Uusi POLTTOAINEEN JAKELUN PÄÄSTÖKAUPPA:

- Liikenne
- Rakennusten erillislämmitys
- Muu energiantuotanto
- Muu teollisuus ja rakentaminen

EI uuden päästökaupan soveltamisalassa:

- Maa- ja metsätalous
- Kalastus
- Vesi-, raide-, lentoliikenne

Hiilivuotoriskin torjunnan keinot jatkossa:

Päästökauppadirektiivin olemassa olevat keinot: päästöoikeuksien ilmaisjako ja epäsuorien kustannusten korvaamiseen kansallisilla tukiohjelmilla.

Uutena eri asetuksessa hiilirajamekanismi CBAM: tulee korvaamaan asteittain ilmaisjaon valituilla sektoreilla.

Päästöoikeuksien ilmaisjaon myöntämisen ehdot kiristyvät:

- Jatkossa ehtona 100 % ilmaisjaolle: yritys toteuttaa tietyin ehdoin energiatehokkuusdirektiivin mukaisen katselmoinnin tai sertifioidun energiahallintajärjestelmän suositukset tai vastaaviin päästövähennyksiin johtavat toimet
- Vertailuarvoiltaan päästöintensiivisimmille laitoksille velvoite hiilineutraaliussuunnitelman tekemiseksi
- Vertailuarvoja kiristetään aiempaa enemmän 2026-2030 vuosille
- CBAM-sektoreilla ilmaisjaon asteittainen alasajo vuosina 2026-2034, koskee teräksen, sementin, lannoitteiden, alumiinin, vedyn tuotannolle myönnettyä jakoa
- Ilmaisjakoa koskevat säännöt harmonisoitu EU-tasolla, ei kansallista liikkumavaraa ehdoissa, miten voidaan myöntää

Vaikutukset

- Päästökaupan ohjausvaikutus tehostuu. Päästökauppa on keskeisin ohjauskeino päästökauppasektorin päästövähennysten saavuttamiseksi sekä osaltaan ilmastolain tavoitteiden saavuttamisessa.
- Kansantaloudellisten vaikutusten osalta päästöoikeuksien huutokaupoista saadaan tuloja n. 500 milj. euroa vuosittain.
- Laitosten soveltamisala muutosten myötä uusia laitoksia soveltamisalaan ja nykyisiä suljetaan soveltamisalan ulkopuolelle.
- 95% säännön vaikutuksiin liittyy epävarmuutta niin yritysten kuin päästövähennysten kannalta.
- Taloudelliset vaikutukset painottuvat uusiin toimialoihin kuten meriliikenteeseen.
- Kansantalouden kannalta meriliikenteen päästökauppaan liittämisen merkittävin vaikutus syntyy kustannusten siirtymisestä rahtihintoihin.

Kiitos